

Országos növényvédelmi előrejelzés a szántóföldi és kertészeti kultúrákban 2025.10.16.

Az elmúlt héten folytatódott az október elejére is jellemző őszi időjárás. A minimum hőmérsékletek 3-12 °C között alakultak és a nappali felmelegedés is mérsékelt volt a gyakran borús napokon. Csapadék továbbra sem hullott számottevő mennyiségben, így a vízhiány fokozódott, amely gyümölcsöseinket is jelentős mértékben érinti. A kedvezőtlen vízháztartású valamint a száraz alföldi területeken az ilyenkor természetes élettani folyamatok mellett a szárazság tovább fokozta a lombszíneződést, lombhullást.

Az éjszakák, reggelek néhol ködbe borultak, a jelentős páralecsapódás csak lassan szűnt a délelőtti folyamán.

SZÁNTÓFÖLDI KULTÚRÁK

Az aszály továbbra is meghatározó az ország területén, az alföldi tájakon különösen. A lekerült napraforgó, kukorica után megkezdődtek a tarlóhántások, de a száraz, nehezen művelhető talajok miatt a munka művelet gyakran félbe marad. Ahogy a búza vetéssel és a repce regulátorozásával sem sietnek a gazdák, reménykedve a jótékony csapadék érkezésében. Az elvetett őszi kalászosok a dunántúli területeken és az ország északi részében sorolnak (1-2 leveles állapotúak), míg másutt egyenlőtlen, hiányos a kelés, a legyengült állományok jövője csapadék nélkül kérdéses. Károsító egyenlőre nem jellemző az őszi gabonákban, de a tábla előéletének, gyomfertőzöttségének ismeretében célszerű felkészülni az őszi gyomirtásokra.

A repce állományok a csapadékosabb országrészben szépen fejlődnek, általában 4-6 leveles állapot jellemző, míg az Alföld száraz régióiban hiányos, fejletlen, legyengült az állomány. Kártevők közül a **repcedarázs** rajzása már alig észlelhető (1-2 db imágó/csapda/hét), az idős álhernyók még itt-ott fellelhetők gócszerű kártételekkel, de a fő védekezési időszakon már túl vagyunk. A **nagy repcebolha** a napsütéses napokon még mindig megmutatja magát kisebb-nagyobb számban, még akár az állománypermetezések ellenére is. Az újonnan betelepülő egyedek tojásrakása és lárvakelése is megfigyelhető az alsó levelek levélnyelében! Ezért ahol jelenleg is nagyszámú a populáció, a tojásrakás és lárvák károsításának megelőzése érdekében újabb rovarölőszeres beavatkozás válhat szükségessé. Ezzel remélhetőleg a **kis káposztalégy** tojásrakását, kártételét is csökkenthetjük habár a már kikelt kis nyűvek gyökérvérvétele ezekkel a kezelésekkel nem mérsékelhető.

A **repce peronoszpóra** és a **főmász betegség** újabb fertőzésének kedveztek az időjárási körülmények, de leginkább az ország nyugati területein. Itt a levéltünetek kissé erősödtek, azonban az éppen folyamatban lévő, vagy rövidesen tervezett regulátoros kezelések fékezik terjedésüket. Az átlagosnál szárazabb szeptemberi, októberi időjárás ellenére újabb repcetáblákon jelent meg a **káposzta gyökérgolyva (1-2. fotó)**!

1-2. fotó: Káposzta gyökérgolyva tünete repcén

A talajban lévő spórák csírázásához a talaj legalább 50 %-os vízkapacitása az idei őszön csak elvétve teljesült (a mélyebb fekvésű táblarészekben), ennek ellenére a gyökérfertőzöttség a repce 4-6 leveles állapotára erős mértékűre emelkedett! A betegség fellépése egy-egy táblán belül szórványos, jellemzően a tábla széleken, mélyebb fekvésű részekben tapasztalható, a lombozaton egyenlőre minimálisan látható elváltozás mellett (sárgulás, antociános elszíneződés)! A betegség jelenlétére a gyökérnyaki rész megnyúlása, a növény eldőlése (görbülése), gyenge fejlettsége utalhat, illetve a napsütéses napokon enyhe levél kanalasodás jelezheti a csökkent mértékű víz-és tápanyagfelvételt. A betegség ellen hatékony állományvédelemre nincs lehetőség, legfeljebb megfelelő (elsősorban lombon keresztüli) tápanyag utánpótlással (pl. B tartalmú lombtrágyák) mérsékelhetjük a káros következményeket (téli kipusztulás, drasztikus termés kiesés).

A **mezei pocok** felszaporodása folytatódott a mezőgazdasági területeken. Országos szinten nagyon változó a fertőzöttség, azonban egyes tájegységekben góc-szerű erős kártételek léptek fel, a kártételi küszöbszintet jóval meghaladó egyedszám mellett (8-20 db lakott járat/100 m²). Legnagyobb fertőzöttség lucernában és ruderalis területeken jellemző (árokpartok, tábla szegélyek), de megkezdődött betelepülésük a repce, illetve az akár frissen elvetett gabona táblák széleibe is. A táblák rendszeres ellenőrzése és szükség esetén a csalétkes védekezés javasolt!

KERTÉSZETI KULTÚRÁK

Míg a talaj felső 20 cm-es rétegében, a Nyugat-Dunántúlon és az északi országrészben viszonylag jó nedvesség ellátottság mérhető, addig a **gyümölcsfáink gyökerezési mélységében** (50-100 cm) az ország egész területén nedvesség hiány mutatkozik (~15-20 V/V%). Ennek pedig a következő évre nézve is súlyos következményei lehetnek, különösen ha a tél folyamán sem pótlódik, raktározódik talajainkba a csapadék. Habár a téli időszakra minimálisra csökken a gyümölcsfák párologtatása, a téli kiszáradás veszélye megnő ha a téli hónapok alatt csekély relatív légnedvesség, erős szelek, hosszú alacsony hőmérsékleti periódus, esetleg mély talaj átfagyás (erre kisebb esély van), valamint gyenge őszi és téli talajnedvesség alakul ki. Elégtelen víz esetén a fák az ágai száradnak ki leginkább, amelyek nem fejezték be a növekedést, a hajtások nem értek be és rosszul fejlett, úgynevezett takarószövetten mennek a télbe. Ugyanis pl. az alma esetében a víz mindenekeelőtt a takarószövetten és a rügyeken át távozik.

Amennyiben a szárazság tartja magát és tavasszal is csekély csapadék utánpótlás érkezik, a száraz körülmények között lévő fa később kezdi a vegetációját, lassul a rügyduzzadás, késlekedik a rügyfakadás, később pedig a gyümölcskötődés is hátrányt szenvedhet. Már a jelenlegi körülmények is kedvezőtlenül hatnak a fák kondicionális állapotára, amely egyben gyengébb védekező képességet is jelenthet a károsítókkal szemben.

Az alapvetően száraz évjárat ellenére pedig károsítóból kijutott jócskán. A gomba betegségek fertőzése időszakos volt, nagyrészt a tavaszi hónapokban következtek be, de a csapadékosabb országrészekben lassú, elhúzódó fertőzések alakultak ki. A **le mosó permetezések** elvégzése továbbra is elsősorban a csonthéjasok (cseresznye, meggy, szilva, őszibarack) héjasok (dió) esetében kezdhető meg. Ezek a gyümölcsfajok a lombhullás különböző fázisaiban vannak már, így a nagy lé mennyiséggel (800-1500 l/ha) történő kezeléseket fagymentes napokon célszerű elvégezni (lehetőleg 5 °C felett). Az őszibarack és dió fák rezes lemosó permetezése nagyon fontos. Az **őszibarack** tafrinás levélfodrosodása (különösen házi kertben) erős fertőzést okozott az idei évben. A kórokozó áttelelése nagyrészt a kéregrepedésekben, rügyekben történik, így a fa felületének alapos bepermetezése létfontosságú a megfelelő gyérítő hatás érdekében. A **dióval** is hasonló a helyzet. A szintén kéregrepedésekben, rügyekben áttelelő baktérium és a fertőzött leveleken, hajtásokon, vesszőkön fennmaradó gnomóniás betegség az érzékeny fajtákban idén is felszaporodhatott, így a jövő évet megalapozó, megelőző jellegű védekezés javasolt.

Szólóban –különösen a beteg vagy idős ültetvényekben- a lombhullás kezdeti stádiumba érkezett. A fitoplazma tüneteit mutató tőkék felderítése, megjelölése továbbra is nagyon fontos! A lomb természetes, őszi színeződésével esetenként már kissé nehézkes a tünetes tőkék kiszűrése (elsősorban az idős ültetvényekben), de nem lehetetlen. A fertőzött tőkék kivágása, gyökerestől történő eltávolítása majd megsemmisítése indokolt!

A levegő, ezzel egyidejűleg a talajhőmérséklet csökkenésével a **talajlakó kártevők** lehúzóda is megkezdődött a mélyebb talajrétegekbe. Ezt a folyamatot a talaj nedvességi állapota is befolyásolja, miszerint a száraz talajrétegekből a nedvesebb talajzónába vándorolnak a pajorok és drótférgek a nagyobb túlélés reményében. Amennyiben gyümölcsfa- vagy szőlő telepítésben gondolkodunk, szükséges a mélyebb (akár 50-100 cm) talajrétegeket is átvizsgálni, mert következő évben kedvező viszonyok között, a biztonságban áttelelt talajlakó kártevők súlyos gyökérvártételt okozhatnak. Nedvesebb körülmények között a pajorokat, drótférgeket még a felsőbb rétegekben találhatjuk, ilyenkor ha egyedszámuk eléri vagy meghaladja a kártételi küszöbértéket (gyümölcsösben: 1-3 db pajor/m²) biológiai vagy kémiai készítményekkel a talajfertőtlenítés időszerű és javasolt.

Tűh Annamária
Magyar Növényvédő Mérnöki és
Növényorvosi Kamara

Az előrejelzés a Borsod –Abaúj-Zemplén, Csongrád-Csanád, Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok, Komárom-Esztergom és Zala vármegyei Növényorvosi Kamarák szakembereinek megfigyelései alapján készült.